

Švédský bubeník

(aneb Nikdy nerušte mrtvé)

Nedaleko křinické kapličky u křížové cesty je prý pohřbeno mnoho Švédů, kteří v těchto místech padli v době třicetileté války. Tomu místu se říká Trommelsgraben, neboli Tamborův příkop. Za tichých nocí, a zvláště před vypuknutím válek, bylo v těchto místech často slyšet bubnování švédského bubeníka, jež se však ozývalo i jinde v širokém okolí. Nejedno noční chodec to zažil na vlastní kůži, a zděšeně z takového místa uprchl.

Jednou šel kolem Tamborova příkopu jakýsi opilec, kterému dodávalo kuráž množství vypitých skleniček. Proto zpupně zavolal: "Tambore, tambore, jestli jsi tady, ozvi se!"

Jen zavřel ústa, byl ze všech stran obklopen množstvím vojáků, mezi nimiž byl i bubeník. Ten nejprve výstražně zabubnoval a pak opilce varoval, aby už nikdy v budoucnu nerušil mrtvé. Jinak se mu zle povede. Muž z toho místa v hrůze utekl a následkem leknutí se těžce rozstonal.

Další člověk, který na bubeníka narazil, byl zámečník Lichter z broumovského Dolního Poříčí. Jednou v noci se vracel domů z Božanova, a když došel k potoku Erlichu, který se v dolní části Božanova vlévá do Božanovského potoka, právě odbila na zdejších kostelních hodinách půlnoc. Tu zámečník uslyšel někoho bubnovat a zdálo se mu, jako by po silnici maširovali do taktu vojáci. Uhnul se do louky, ale nikoho neviděl, přestože dusot neustával. Maširování trvalo až do té doby, než odbila jedna hodina.

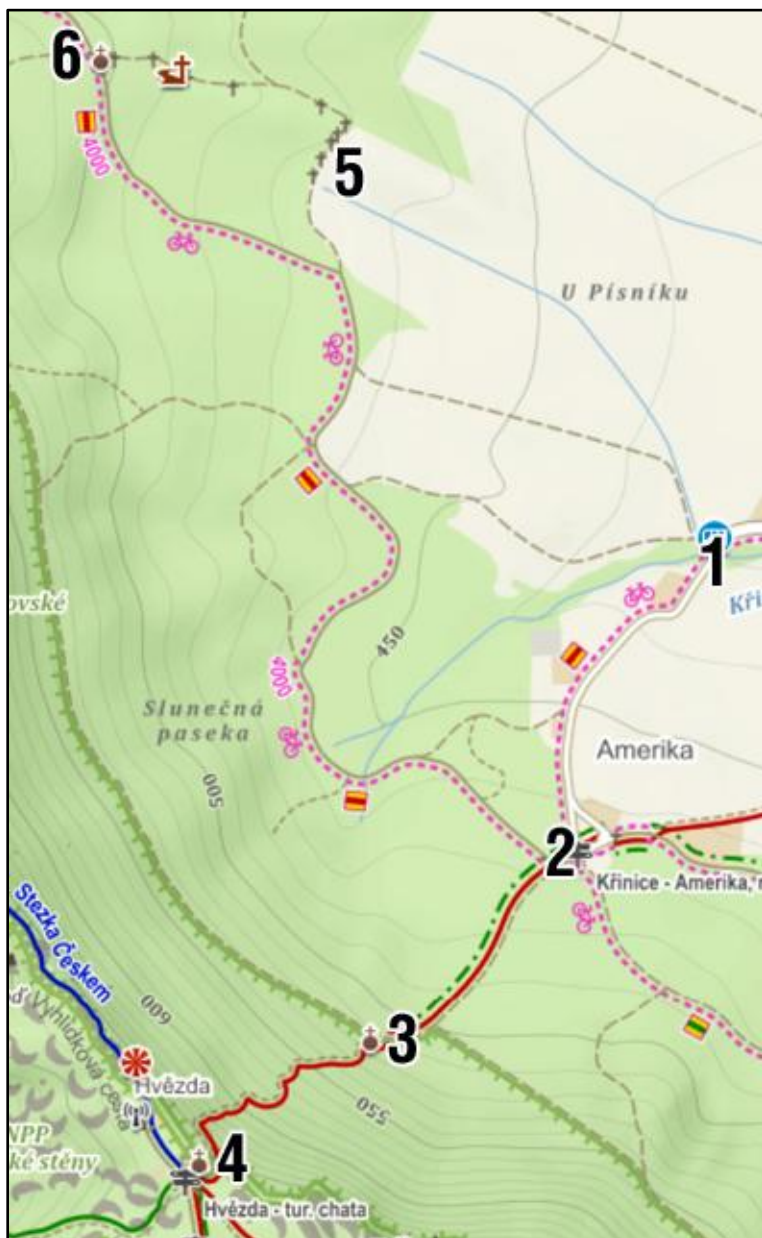
Tajemný švédský tambor býval také slyšet v lese u Hejtmánkovic. Tam prý se ozýval na tak zvané Vysoké cestě, kudy jezdily povozy na Ruprechtice a dále přes hory do Pruska. Někteří lidé zase tvrdili, že to je pruský bubeník, který zde padl ve slezské válce.

Vysvětlivky

- Zdá se, že všechny možné pověsti o švédském bubeníkovi, které se na Broumovsku dochovaly, tak logicky pocházejí z období třicetileté války, neboť během let 1618 - 1648 se Švédi na Broumovsku objevili několikrát a zmínky o nich najdete i v jiných pověstech (třeba v pověsti Švédská rána, Švédský hrob v Heřmánkovicích nebo Kříž před klášterním kostelem).
- Slovo tambor je odvozeno od hudebních membránofonních nástrojů, jako tamburína. Ve středověku se tak v Evropě označoval bubeník ve vojsku. Prapůvod slova se dá vystopovat až do starověké Persie, kde slovo tabir označovalo hudební nástroj tympán či kotel. Do arabštiny se dostalo jako tunbur. Do francouzštiny a do němčiny pak jako tambour, a zprvu se zde používalo jako označení pouze pro buben, později i pro vojenského bubeníka.
- Z pověsti: "Nedaleko křinické kapličky u křížové cesty je prý pohřbeno mnoho Švédů, kteří v těchto místech padli v době třicetileté války. Tomu místu se říkalo Trommelsgraben neboli Tamborův příkop." Přímo v obci Křinice se žádná kaplička ani křížová cesta nenachází. Avšak kousek nad obcí jsou dvě kapličky. U té první, ležící na cestě z horního konce vsi vzhůru na Hvězdu, na hřeben Broumovských stěn, stojí od roku 1709 Kaple Panny Marie Sněžné, v její

blízkosti se však žádná křížová cesta nenachází. Od ní však vede cesta lesem asi 2 km po úpatí pod Laudonovy valy, kde se nachází další, menší, Kaple sv. Huberta. Na klenáku nad vchodem (střední kamenný klín držící horní klenbu, třeba vchodu nebo okna) je pak uvedený letopočet 1802, což bude zřejmě rok ukončení stavby a zasvěcení kaple - pozor, tehdy Panně Marii Hvězdy Jitřní (v němčině Morgenstern, tedy Jitřenka), a teprve později byla přejmenována na Kapli sv. Huberta (rok přejmenování se mi zatím zjistit nepodařilo). Vedle kapličky údajně stávala stará došky pokrytá chaloupka, ve které žil ve druhé polovině 19. století poustevník Ignatz Pohl, a ten se o kapličku staral, pocestným poskytoval vodu a v noci rozsvěcel louče. Chátrající kaplička pak byla opravena po roce 1980 místními obyvateli Křinic za přispění německého rodáka Ericha Ansorgeho. Pod kapličkou vede úvozová cesta s křížovou cestou na okraj lesa směrem ke Křinicím. Jelikož se v těchto místech křížová cesta pod kapličkou nalézá na okraji lesa, kde už vede polní cesta a jsou zde i úvozy (příkopy), nelze tedy vyloučit, že by tu někde mohlo být ono zmiňované místo Tamborova příkopu. Co se týče křížové cesty, ta byla postavena roku 1786 nákladem křinických sedláků: Johann Zocher (v té době majitel nedalekého území kolem rybníku Schlegel, takzvaného Schlegelhofu, tedy Šléglův dvůr) a Anton Alt (majitel statku č. 127, který leží v horní části obce, asi 1 km od Křížové cesty vedoucí ke Kapli sv. Huberta).

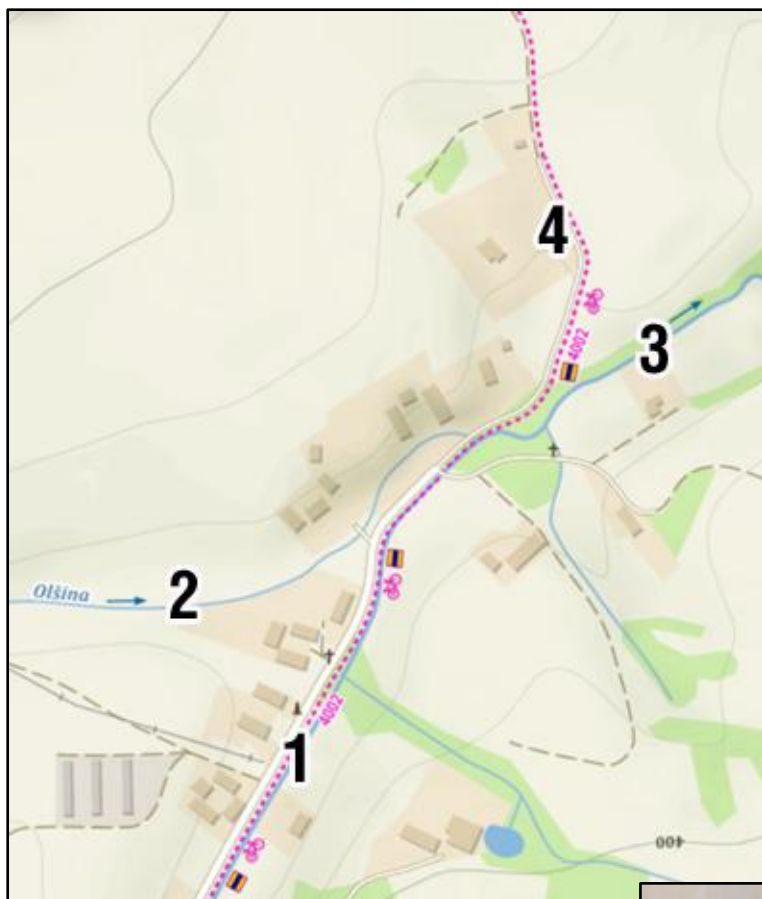
- U druhého případu, kde je v pověsti je zmínka o tamborově bubnování, je uveden zámečník Lichter při své cestě z Božanova do Broumova. Podívejme se tedy opět do Hesseliova urbáře, kde je soupis majetku a daňových povinností poddaných broumovského klášterního panství a je výsledkem inventury veškerého majetku kláštera, kterou provedl správce panství Johann Georg Hesselius v letech 1676/1677. Podívejme se, jestli zde není zmínka o rodu Lichter. A opravdu na stranách 113 a 116 je uveden Davidt Lichter, který roku 1671 odkoupil usedlost od Michla Göntzela za 350 kop. Další zmínka je na straně 176, kde je zmínka o Lichterově louce a popis cesty nad Křinicemi směrem na Hvězdu (tehdy se jí říkalo Polická skála, neboť kaple Hvězda ještě nebyla v době sepsání Hesseliova urbáře postavena): *597v § 7. V č. 35 je řádná česká polická pěšina (cesta z konce obce Křinice vzhůru na Hvězdu), po níž se dá denně chodit v zimě i v létě. Přitom lze pozorovat, dříve než se dosáhne vrcholu velké skály, dvě vysoké skály vedle sebe jakoby rozštípnuty. Tvoří úzkou hlubokou uličku na vzdálenost výstřelu z pistole, kudy se dá projít, a která se nazývá Polická ulička č. 36. Před lety měly být skály dál od sebe, že se tudy dal provést kůň. Dá se říct spolu se starými, že pokud se budou kameny dále sesouvat, nebude poslední den uličky daleko. Když se dojde u uličky nad skálu nahoru na nejvyšší bod, Polickou skálu v č. 37, je odtud pěkný výhled do Broumova (dnes vyhlídka Na Hvězdě). Na skále je vztyčen kříž tak velký, že je rozeznatelný z velké dálky. V těchto horách není vyznačena přesně žádná horní hranice k rozeznání oddělení zdejšího hvozdu od Polického. 598r § 8. V č. 37 vede vozová cesta ze vsi do lesa podél pronajatých pozemků a luk. Ve stejné oblasti je Lichterwiesen (Lichterova louka) a Köhlergrund (Köhlerův pozemek) v č. 38 a mezi nimi vede Pukerova pěšina z kopce dolů do č. 39, nedaleko Haderwiesel (Haderova louka) č. 40. Tento revír a porost nazývají polesní Kalkhaue (Vápenný výsek) v č. 41.*

- 1 - horní část obce Křínice
- 2 - rozcestí na úpatí Broumovských stěn, červená turistická vzhůru na Hvězdu, cyklo 4000 doleva směr Pánova cesta a Hlavňov, cyklo 4000 doprava směr Kaple sv. Huberta a Jetřichov či Pasa
- 3 - Kaple Panny Marie Sněžné z roku 1709 pod Hvězdou
- 4 - Kaple Panny Marie Sněžné z roku 1733 na Hvězdě
- 5 - Křížová cesta vede z okraje lesa ke kapličce jedním ze dvou úvozů (příkopů), teoreticky by se Tamborův příkop mohl nalézat zde
- 6 - Kaple sv. Huberta z roku 1802 (původní Kaple Panny Marie Hvězdy Jitřní)

Všude se zde hojně těží dřevo pro pálení vápna až k hraničnímu stromu č. 42. Ten zde značí konec tohoto hvozdu (konec nad Křínicemi, kde je dnes Kaple sv. Huberta) a začátek Jetřichovského (na druhé straně dnešní silnice vedoucí vzhůru na Pasa do Honského sedla). Je tedy vysoce pravděpodobné, že v době vzniku pověsti opravdu nějaký Lichter mohl jít z Božanova do Broumova.

- Pověst praví, že tamborovo bubnování zaslechl Lichter, jakmile v Dolním Božanově přišel do místa, kde se potůček Erlich vlévá do Božanovského potoka (který z Božanova odtéká do Otovic a tvoří státní hranici CZ/PL, aby se pak v Otovicích stal přítokem Stěnavy, která opouští naše území. Toto místo opravdu dodnes existuje a lze jej nalézt na mapě v (Dolním) Božanově asi 150 metrů za sochou sv. Jana Nepomuckého pod č. p. 51. Dnes zde uvidíte zleva přítékající potůček Olšina, a hádejte, jak se německy řekne Olše (správně: Erle, takže potůček Erlich v pověsti je dnešní Olšina).

- 1 - Božanovský potok protékající obcí Božanov, zde končí silnice na konci obce v části Dolní Božanov
- 2 - Potůček Olšina, který přitéká do Božanovského potoka zleva z horních luk a polí od Punarova malého lesíku (Olšiny)
- 3 - Božanovský potok na konci obce opouští u posledního stavení Božanov a míří ke státní hranici CZ/PL (500 m)
- 4 - Za posledním stavením v obci pokračuje přes louky polní cesta z Božadnova do Otovic, a pak dále podél Stěnavy do Broumova (tudy zřejmě směřoval zámečník Lichter)

nahoře a vlevo: Kaple Panny Marie Sněžné pod Hvězdou z roku 1709

vpravo: Kaple sv. Huberta z roku 1802 (původně zasvěcená Panně Marii Hvězdy Jitřní)

vlevo: Kaple sv. Huberta
z roku 1802 (původně zasvěcená
Panně Marii Hvězdy Jitřní)

vpravo a níže: Křížová cesta směřující od
okraje lesa nad Křinicemi vzhůru ke Kapli
sv. Huberta (z roku 1786)

vpravo: Tambor přibližně z
období třicetileté války na
přelomu 16. a 17. století

vpravo: Bubínek s názvem
Tambora 11", o průměru 11 palců
(tedy asi 28 cm) i dnes vyrábí
světoznámý výrobce bubňů,
firma Meinl

Milan Škoda (07. 03. 2023)

- průvodce Broumovskem <http://www.milan-skoda.cz/broumovsko.htm>

- facebook <https://www.facebook.com/milan.skoda.9862/>

zdroj: Broumovsko v pověstech v převyprávění od Evy Koudelkové

zdroj: Wikipedie, Agentura pro rozvoj Broumovska, Historie obce Křinice

fotografie: Milan Škoda + wikipedie